

TELEGRAPHUL ROMAN.

Nr. 82. ANUL XVI.

Telegraful este de doneză pe săptămâna: joi și Duminică. — Prenuminatul se face în Sabiu, la expeditorul foieș pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin servisori francate, adresate către expeditor. Prețul prenuminaturii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarhia pe anu anu

8. fl. 60 pe o jumătate de anu 4. fl. v. a.

Pentru principale și teritoriile străine pe anu 12

pe 1/2 anu 6 fl. v. a.

Inseratul se plătesc pentru

interior ora cu 7. cr. și într-o perioadă de

a două ore cu 5 1/2. cr. și pentru a

trei repetiții cu 3 1/2. cr. v. a.

Sabiu, în 6/18 Octombrie 1868.

Sciri dela Congresu.

(Sied. VIII.) Dupa verificarea protocolului din siedintă precedenta se verifica alegerea domnului Sofroniu Dedragău în cercul Mehadii, diecesă a Căransebesului. Dep. Borlea în legatura cu interpellarea din siedintă trecută face un proiect de rezoluție, care se primește en bloc. Dep. Alduleanu asternă o petitione a bisericii din Scheii Brăsătoarei pentru modificări în statutul dela 1864; un proiect de statut pentru eforia gimnaziului gr. or. român din Brăsătoare; și altu proiect de statut pentru înființarea unui fond de pensiuni pentru profesorii dela gimnasiu și scările normale gr. or. române; — se predă comisiunii de 27. Una petitione din partea mai multor deputati se asternă congrèsului pentru restaurarea episcopiei române în Timișoara și deocamdată pentru înființarea unui consistoriu ca celu din Oradea. Se incredintă prezidiului spre a o pertractă că precea a orădaniilor. Alta petitione susținută de dep. Nicolae Popescu, venit dela corpul profesorilor din Brăsătoare indreptata contra statutului pentru eforia gimnaziului; — se predă comisiunii de 27.

La ordinea dilei se pune statutul organicu publicat și de noi, parte in colonele, parte in suplementele acestei foi.

Desbaterea acestui a provocat la diferite puncte desbateri serioase.

In siedintă IX după verificarea protocolului aduce presidiul la cunoștința congrèsului, ca bancă generală de asigurări Transilvania se recomandă membrilor congrèsului pentru că sa participe la aceea-si. Dep. Galu și Vas. Rosiescu asternu din partea comunității gr. or. din Clusiu pentru mijlocirea unei dotări din partea orașului în favoarea parochului nostru de acolo; — se predă comisiunii petiționarie. Mai departe se face propunere că normarea specială a trebilor scolare și epitropelor să se facă inca in decursul acestei sesiuni. În fine trece congrèsul la desbaterea statutului organicu, carele se continua și in siedintă a X și astăzi în a XI. Siedintele au fostu VII, desbaterile la unele puncte principale infocate.

Scurtimea temporului au necesitatua des'a tineretă siedintelor de conferinție și de comisiuni. Cele dintâi cu deosebire in casuri cându comisiunile de 27, respective prezidentele ei, vedea că suntu cestioni grave de discutat. Desbateri forte interesante a fostu in tempul din urma asupra modalităției de alegere la sinode și la congrès, asupra cestioni de cău sa fia și laicii reprezentanți in consistoriu. Dupa cele ce suntu deja decise se vede ca principiul e acceptat, că in cele strinsu bisericesci sa funcționeze numai preotii că membrii ai consistoriului. Mai departe s'a primitu alegerea directă pre base forte liberalii. Greutatea cea mai mare s'a arătat la realizarea acestui principiu atât din privințe locale, cău și din alte privințe. Enarându aceste și de alta parte fiindu ca in parte, multe atingere de acestu principiu a trecutu déjà și prin desbaterile congrèsului in plin, numai suscitându pareri noue in direcția această, ci vomu dorî numai că realizarea sa intempine mai puține greutăți decât s'a arătat in decursul desbaterilor in conferinție, comisiuni și congrès. In legatura cu modalitatea alegilor avemu sa amintim de greutatea cea mare a ivita in privința alegerei Metropolitului carea s'a anticipata unde vine vorba de alegerea Eppilor, care greutate a casionat nu putina desbatere și in siedintă congrèsului de eri. Aci s'a presentat urmatoreea greutate: cum sa se alegă metropolitul, că sa participe întrăga Metropolia la alegere și de alta parte ahidiecesă sa nu fie securată in dreptul ei de alegere, deoarece metropolitul e totuodata și Episcopulu din

archidiecesă. O parte a disu, ca metropolitul să se alege de congresu. Atunci archidiecesă, se obiectă de alta parte, primesc de Episcopu respective archiepiscopu pe celu alesu de majoritatea ce se compun din diecesele sufragane. Alta parte a propusu, ca toți Episcopii din prelungă cu Metropolitul să se alege de congresu, car are a se aduna in eparchia veduvita (Pascariu), alta era propuse că sa se mijlocescă asiā incătu cu jumătate alegatorii sa concurga archidiecesă și jumelate diecesele sufragane, precându Episcopii sa se alege de diecesanii sei (Alduleanu); alta, ca toți Episcopii va se dica că archiepiscopul să se alege in diecesă loru și după aceea se se alege dintre densii Metropolitul (Branu). In congresu inca s'a ivită totă parerile aceste, dimprelungă cu ceea ce două părți de alegatori sa concurga din archidiecesă și una din celelalte diecese (Hani'a), dară a remasă că decidere cea cu alegatorii pre jumătate. O greutate nouă sa ivi la alegerea membrilor consistoriali, ca adeca cine sau aleagă. Se delatură in se si acesta in siedintă de astăzi. Siedintă după servitul dñiescuse se continua.

Congresulu naționalu bisericescu român.

Siedintă a VII tienuta in 1/13 Oct.

Se cetește protocolul siedintei ultime.

Dlu dep. Maniu face o observație la protocol. Comisiunea esmisa in privință proiectului de lege proiectat de ministru de culte și instructiunea publică și-a datu relația sea in scrisu, despre care se face amintire, ca sunu alaturat la protocolu numai că acușu. Crede inca ea aru fi mai coresponditoru, deoarece aceasta relație s'ară luă in totă extensitatea sea că conclusu in protocolu.

Esc. S. dlu Presedinte întrebă de cea relație a comisiunii de 9 se primește in protocolu că de cissiune și nu că acușu (se primește).

Dlu dep. Hodosiu a cerutu cuvenitul pentru procesu verbale. Intru adeveru după mine au avutu dlu Maniu totu dreptul cându au propusu, ca relația comisiunii sa trăea in protocolu din cuvenit in cuvenit; de oare ce primindu-se din partea congrèsului, in procesu verbale, nu mai este parerea comisiunii de 9, ci este conclusu alu congrèsului.

Aclusele nu suntu conclusele congrèsului. Pentru aceea partințescu și eu amendamentul domnului Maniu, că propunerea comisiunii primita de congrès sa se trăea din cuvenit in cuvenit in protocolu.

Eu amu inca alta observare sa facu la protocolu, unde se dice ca, in data ce si-a datu comisiunea parerea sea, Esc. Sea dlu Presedinte au primitu numai decâtă această insarcinare asupra-si, ca va face pasii necesari. Eu credu, ca intr-o adunare preceasă este si congrèsul, in procesu verbale presedintele poate primi insarcinare numai pela congrèsu. Asiā dara credu ca protocolul sa se indrepte in acestu in-tielesu.

Dlu dep. Cosmă inca primește propunerea d. Maniu, face inca alta observație la propunerea sea din siedintă trecută, si dice ca densii asiā au propusu, că motiunea sea sa se predea comisiunii dejă esmisa pentru afacerile fundaționale între metropoliști români și serbi; dara nu au tiparește.

Dlu dep. Maniu: Asiā suna propunerea.

Dlu dep. Ioanoviciu: S'a otarită sa se dea comisiunii asiā numita serbească.

Dlu dep. Babesiu: este are de a face pre scurtu nisice observații la protocolu. Înălțu pentru anachronismul săcătu este de parerea dlu Hodosiu. Înălțu pentru modulu primirei propunerii nu poate sa se dică

alțimintrea fără numai cum s'au întemplatu, adeca comisiunea au făcutu propunerea, carea s'au primitu de congresu. Vrea sa adauge ca propunerea comisiunii primita de congresu, sa intre in protocolu cu toate motivele cele, căci închiderea propunerii se reduce la motivele premergătorie. —

O alta observație are de a face, ca relația comisiunii respective conclusul congresului, sa vina in protocolu precum sau primitu de congresu, (se primește).

E. S. Dlu presedinte: aduce la cunoștința congresului o hartie a Escentii Sale Bar. Bela Wenkheim ministru din launtru, care suna asiā:

„Escentia, înaltu preșantite Domnule Archiepiscopé!

„Majestatea Seastră ces. regia apostolică s'a induratu a-si exprime pr. in. Seastră multiamire pentru simțiemintele gratulatore și omagiale ce i le-a descoptuit congresulu bisericescu din indemnul pr. in. Seastră onomastice ce in urmarea telegramului Esc. Tale din 4 l. c. sum fericit a ve face cunoscuta spre mai departe placută incunoscintiare.“

Mai departe aduce la cunoștința On. congr. cu-prinsulu unei hărți sosite din partea Dlu Colonelu Rotariu alesu de dep. congresuale, in care Dlu si exprime dureaza ca nu poate sa satisfaca acestei chiemări onorifice, și totuodata depune mandatul seu. Dice acumu aci va urmă scrierea unei nouă alegeri. —

Mai departe prezintă congr. si o umilită rogară a lui Cost. Pavloviciu parochu in Măcedonia, că sa i sa facă indebolire. Causa această a necasulor lui Paulovicin datează inainte de anul 1860. Acestu preotu au fostu suspendat din partea cons. temesianu. In anul a eara au fostu repusu in statione, dară nu in beneficiu. Esc. Seastră de opinie sa se dea rogară această comisiunii petiționarie spre anteconsultare și reportare, ceiace se primește. Apoi aduce la cunoștința congresului, cumca Dlu dep. Missiciu s'a infacieștiu astăzi, și fiindu plenipotintă Dlu in ordine buna se declară verificat (sa traiasca! se primește!).

Dlu dep. Babesiu prezintă o petiție trimisă din partea unei comune române, in cazu de despărțire de Serbi. Înălțu se reduce această petiție la despărțirea de serbi, nu are nemica de a observă. Prevedindu comună această ca desfacearea de serbi nu se va otarit in tempu scurtu, se roga că pâna atunci sa se ingrijescă congrèsulu, că sa lise de unu parocu român, căci densii de mai multi ani suntu fără pastori susținători, desi comună această constă din 4/5 români, care suntu in stare a despăgubi pre serbi. Fiinduca ajutarea in privință această a competență capului administrativ, socotește a recomanda această cauza atenționii Escentii Seastră spre sprinire.

E. S. Dlu presed. dice ca înfluența directă nu poate sa ie in privință această, ei trebuie sa se dea cauza la consistoriul eparchial (voi sa se dea la comisiunea serba.)

Dlu dep. Babesiu: Io numai că se copele preotu.

Dlu dep. Hodosiu observă ca se liene de executiva.

Dlu dep. Babesiu: pentru aceia amu recomandat cauza această atenționii Escentii Seastră ca dora aru potă intreni și prin regimul că sa se poată satisface dorintii acestei comune. —

E. Dlu Presed. dice ca a supra acestei cestiuni, are congresulu a decide.

Dlu dep. Tincu: luandu cuvenitul dice, că misiunea congresului acestuia este regularea trebilor bisericesci scolare și fundaționale. Crede ca misiunea congresului este întrebuintă ori-ce medilice și spre acestu scopu. Pentru scurtare de tempu, vră

sa prescrie o petiție privitor la două opere Comptu pentru scole și două, un Compendiu de Pedagogia, lucrate de dlui Ioan Popescu, cu acea rogare, că congresul să binevoiescă ale cenzură, și a face dispozitivă pentru latirea loru. Densul să darea de parere, că sa se algea ună comisiune din barbati de specialitate, care să censureze acestea două opere. —

Dlu dep. Hodosiu dice ca Dlu dep. Tincu vine cu o petiție a dlui Popescu, prin care suplicantele își recomandă două opere; dlu dep. Tincu face totodată și propunere, ca acelă petiție să nu se dé la comisiunea petitionala, ci la alta comisiune deosebită. Este dura întrebarea, ca să se ea în aprețare propunerea dlui dep. Tincu, (voci asiă este) să déca să ea în aprețare atunci să se pună la ordinea dilei că de urgență s'au bă. —

In casulu de urgență, aru avé numai decătu să vina la desbatere. Este insa în voi'a Congresului de a decide, ca petiția acelă se tienă de competenția comisiunii petiționale s'au bă. —

Vorbitorul după parerea sea, înainte de tot să aru trimită la comisiunea petitionale pentru a primă linie se tienă de comisiunea acelă (asiă este). Comisiunea petitionala va cercetă lucru și va da opinionea, dacă acestu obiect este de lipsă a se da unei alte comisiuni spre cenzură. Asiă dura nu partinsece propunerea dlui Tincu, ci este de parere că acelă petiție să se dé la comisiunei petitionale spre anteconsultare și reportare. (voci se primește)

Dlu dep. Babesiu: springesce propunerea dlui substerior, care cere că aceste două opere să se de unei deosebite comisiuni spre cenzură, și reportare, déca suntu de a se cuaclifică s'au bă. Cumca astfelul de lucru se tienă de afacerile congresului nu sfere nici o indoială. Déca s'arū dă acestea opere comisiunii petitionale spre anteconsultare și reportare, socotesc ca atunci nu s'arū ajunge scopulu; căci pâna i-si va face comisiunea petitionala propunerea sea aru trece prea multu tempu. Si adeca aru face propunerea ca pentru obiectul acestă sa-si algea alta comisiune, care aru trece tempu, de care aru fi a se folosi.

Intrebarea dice vorbitorul este, să se censureze aceste opere, și prin cine? se intielegie de sine că cenzurarea numai prin omene de specialitate să pote întempla. — Crede că aru fi indigită că sa primă propunerea, că sa se esmită o comisiune de barbati de specialitate, cari sasi dé opinionea inca pre timpul durării Congresului acestui, căci altmirea, se teme să nu devină lucru fără rezultat. Deci propune dura că sa se esmită o comisiune constatătoare din cîte 3 membri de specialitate, care să censureze aceste două opere și sa si dé opinionea despre ele. —

Dlu dep. Gaetanu partinsece propunerea dlui dep. Tincu, din mai multe motive, și anume și din motivul acelă ca cîndu să primită în regulamentu pentru afacerile interne ale Congresului acelu conclusa că sa se formeze o comisiune petitionala, nu s'ă primită și principiul, ca ori ce petiție care vine este de necesu de a se dé la comisiunea de petiții, bă din contra, Congresul au emis pentru diverse obiecte deosebite comisiuni. Află dura de lipsa, că petiția de sub cestiu se dé unei alte comisiuni, după cum a propus Dlu deputatul Tincu. —

Dlu dep. Glodariu vede că tocmai la incepulum organizării, congresului, venim la o cestiu foarte interesanta unde avem să cenzurăm nește opere. Eu sciu că opere de calitatea acelă suntu că pânea de totă dilele, pentru că de acestea opere n'amu avut pâna acum, dicu n'amu avut pâne spirituală.

Eu recomandă cu totă căldură și cu totă iutială, că operele acestea să se iee cătu mai curend la cenzură și să se latiescă prin metropolia noastră. Numai acelă dicu să luâmu lucrul cu totă seriositatea.

Dlu dep. Popa nu se indoiște că déca petiția acelă s'arū trimite la comisiunea de petiții, de acolo aru veni la congresul să dela congresul la o comisiune nouă, sără purtă dela o iconă la alta; și de parere că pentru esenția lucrului să se esmită comisiunea propusă de Dlu dep. Tincu.

Dlu dep. Alduleanu nu află nici o diferență între pareri, căci totă parerile suntu pentru cenzură.

Intrebarea insa să invetește numai la forma Ce privesc parte formala, și cu totul de pa-

rere dlui Hodosiu, că nu se poate esmită o comisiune cu ordinatiorie speciale determinata pana nu va fi venită petiția acelă că obiectul de desbatere. Că să se scie ce e de făcut trebuie să se ceră parerea motivată dela comisiunea de petiții, crede că cenzurarea nu se tieve de corpul legislativ ci de administratiorie. Pentru aceea repetă propunerea dlui dep. Hodosiu, că petiția de sub cestiu să se dé la comisiunea de petiție.

Esc. S. D. Presedinte: Două pareri suntu aci în privinția opurilor, care Dlu Doctoru Tincu le-a presentat congresului din partea dlui Popescu, ună merge intr'acolo, că petiția de sub cestiu să se de comisiune de petiție; a două propunere merge intr'acolo că numai decătu să se denumească o comisiune de 3 membri de specialitate pentru cenzurarea acestor opere.

Mai intai va veni propunerea dlui Hodosiu la votare. Asia dura care voiti a primi acesta propunere să binevoiti a ve redeca (se intembla voci contra proba, se intembla).

Propunerea dlui Hodosiu să primită cu majoritate de voturi, adeca că petiția acelă să se predea comisiunei de petiții. —

Dlu dep. Borlea: Onoratu Congresu!

Dupa ce asiă suntu informatu, ce altu cumu mi-arū pré placé, că in acestu obiect sa fiu reu informatu, ca in unele diecese, său dora in totă, ordinariile episcopesci, și respective consistoriole corespundu cu dicasteriole guverniale și organele loru in limba străină, și nu in limba nostra natinală română.

Considerandu că astfelu de anomalie e incompatibila cu autonomia și administratioriea besericei nostre, care a fostu, este și pururea va fi natională.

Considerandu că astfelu de irregularitate, că sa nu dicu chiaru abusu, se pote face numai spre daună națiunii, și spre impiedecarea culturei și inflorirei dulcei nostră limbi nationale; — mi ieu libertate a indreptă cătra prea onorabilu presedinte pre sănătă sea parintele metropolită că capula administrationei Besericei nostre, urmatore:

Interpelatiune.

Are onorabilulu presidu alu congresului că capulu administrationei bisericei nostră sciintia despre aceea că unele său pote totă ordinariile nostră episcopesci și dora și metropolitanu și respective consistoriole și capii dieceselor in corespondintiele și afacerile loru oficiose cu guvernele și organele loru nu se folosesc de limba nostra natională ci de altă străină, care limba străină in viitoriu va fi pote cu totul necunoscută membrilor bisericesc pre cîndu că corpu nationalu autonomu ce e biserică nostra nu pote să se lipsesc de dreptulu eternu nealienabil de a folosi in totă lucrările sole limba sea natională și déca are sciintia este aplecată și respective e in stare a dispune că astfelu de anomalie și incompatibilitate sa se sistese radicalu și pentru totu-déună?

Are onorabilulu presidu alu congresului că capulu administrationei Besericei nostră sciintia despre acea, că unele, său pote totă ordinariile nostră episcopesci, și dora și metropolitanu, și respective consistoriole și capii dieceselor in corespondintiele și afacerile loru oficiose cu guvernele, și organele loru nu se folosesc de limba nostra natională, ci de alta străină, care limba străină in viitoriu va fi pote cu totul necunoscută membrilor bisericesc, — pecandu că corpu nationalu autonomu, ce este Beserică nostra, nu pote să se lipsesc de dreptulu eternu nealienabil de a folosi in totă lucrările sole limba sea natională, — și déca are sciintia este aplecată și respective este in stare a dispune că astfelu de anomalie și incompatibilitate sa se sistese radicalu și pentru totu-deună.

Care interpelatiune amu onore și in scrisu a o pune pe măsă congresului.

Dlu dep. Hodosiu, observându, că la ori care interpelatiune presidiulu său respunde numai de cătu s'au dice, că va respunde după acelă, se răgădă de Inaltulu presidu să aiba bunătatea a dă respunsu la acela interpelatiune. —

Esc. S. Dlu Presedinte: Eu sciu că grabă strică trebă. Sa nu gănditi insa că amu venită prin interpelatiunea acelă in vr'o perplesitate. Eu voi dă deslucre.

Ce se tienă de consistoriul archidiaconal, corespondintiele cu guberniul se duc in limba nostra română, (sa trăiescă!) cumu se pörta in celelalte eparchii nu sciu. —

Dlu Eppu Popasu: ce se tienă de dieces'a mea, totă corespondintiele se pörta in limba română (sa trăiescă!).

Dlu Eppu Ivacicoviciu: In dieces'a mea, cu locurile mai înalte corespondintiele se pörta in limba magiară. Ina in privința acelă congresul să binevoiescă aduce hotărire, cărei consistoriul se va supune.

Dlu dep. Bica, face cunoscută ca in Oradea per tractările in se tienă in limba română. Corespondintiele insa in limba română culocnurile mai înalte se rejepta. Si unele pâna astazi inca jucă pre măsa consistoriul rejepta.

Dlu dep. Borlea dice, ca de-si interpelatiunea sea au fostu indreptată numai către inaltul Presidu, după datin'a parlamentară, au avut congresul dreptul a se declară asupra ei. Il pare foarte bine ca toti suverani s'au declarat, și ca au intielesu cu placere, ca in archidiaconală, precum și in dieces'a Caransebeșului se pörta corespondintiele in limba română. In privința eparchii erădane, in care după deslucre data de Par. Eppu. Ivacicoviciu consistoriul corespunde in limba magiară, și retiene dreptul de a face in cea mai de aproape sedintă o propunere. —

Esc. S. Dlu Presed. pune la ordinea dilei relatiunea comisiunii petiționale.

Dlu dep. Ioanoviciu vră sa vorbescă in privința obiectului adusu înainte.

Dlu dep. Maniu observă ca nu se mai pote. (voci: sa audim, sa audim!)

Domnul deputat Ivanoviciu, pre securu nu sciu ce facu celelalte ministerii; insa atâtă vră sa dica că totă petiția care vină la ministeriu de cultu sa primăscu in orice limba (voci: foarte bine!)

Dlu Sig. Popoviciu dice, ca i pare reu ca Dlu Interpelante nu a estinsu interpelatiunea și mai de parte, ca sa fie propusu unu medilocu, ca cumu sa se pörta delatură abusurile. Il pare foarte reu de abusurile care le aduse înainte Dlu presedinte consistoriale (voci: Dlu dep. Borlea face mane propunere in privința acelă).

Dlu dep. Babesiu: Fiindu ca obiectul acelă au inceput a se desbată fie-mi ertău a reveni la densulu; pentru că s'au trecutu cu vederea una incintă. Dlu interpelante precum bine mi amu notat, disulu intreba, ca are Esc. S. cunoscintia despre acesta iregulară și déca are atunci să se ajute lucru. Déca este Esc. S. in pusetiune de a mijloci ajutoriu, atunci devine lucru delaturat, pentru că după cumu amu auditu, din partea regimului nu se rejepta scrisori scrise in limba română.

Esc. S. Dlu presed: De sine se intielege, că io nu potu satisface in privința acelă, de orece acela causa taie in afacerile comune ale patrii nostră. Tocmai și eu cernu, dorescu și postesc că și Dlu dep. Borlea egala indreptare limbistica pentru totă naționalitate. Pentru că me rogu Dloru să nu ne facem iluștiune. Au fostu in Ardealu unu periodu de tempu, cându insasi o legă sanctiunata au facut limba nostra egala indreptatita, și totusi limba nostra nu s'au primăscu pentru totu-déună.

Cum suntemu in Ungaria, acelă inca o sciti pre deplinu. Suntu apoi lucruri intențioane, unde eu imperitive suntu necesitat la alta scriere, carea eu altmirea nu o a-si face.

Esc. Sea dlu presedinte ia casuri speciale din viața practica și apoi încheie:

Déca in astfelu de intemplare se intrebă intieza in alta limba, pentru aceea nu suntu română reu său naționalistă reu. Déca facem o atare abatere, nu o facem din perfidia naționale, ci numai că caușă prezintă sa se ajute.

Dlu dep. Maniu observă ca Dlu interpelante au declarat, ca face interpelatiunea sea numai către presidu, crede dura că in privința acelă nu se poate face nici o discussiune, și-i pare foarte reu, că s'au disentat asupra acestei interpelatiuni. —

Esc. S. Dlu presedinte pune la ordinea dilei referad'a comisiunii petiționale privitor la petiția comunelor și consistoriul din Oradea-mare.

Dlu dep. Puscaru face observare, că după regulamentu au sa vina mai intai verificările (voci) s'au intemplatu).

Dlu dep. Maniu cetește referad'a comisiunii.

Esc. Sea Dlu presedinte întrăba, déca are cineva a face vre-o observare?

Dlu dep. Besanu: Onoratu congresu!

Eu din partemi astă ca petiția orădănilor nu se poate altmirea decide, fără numai după cum

a propus comisiunea, caci acesta Eparchia nu se poate reguli numai singura, ci se vedea lipsa si pentru regularea celorlalte Eparchii, care au trecutul lor istoric. Aceasta o cere teritoriul si administrarea. Eu din partea primului propunerea comisiunii cu unu adaus: ca congresul se dechiara de urgență aceasta cauza, incat pana la congresul venitoriu comisiunea sesi gate lucru, că atunci sa se pota deslega aceasta cestiu. Pentru reinfintarea acestei episcopii suntu mai multe cauze de mare importanță si forte delicate, si nu voiu ale aduce in publicitate. Eu din partea suntu de convingere, ca doslegarea acestei intrebări este de importanta foarte mare.

Dlu dep. Filipescu observa, ca in propunerea comisiunii este disu aceea ca comisiunea pana la Congresul venitoriu sa-si faca propunerea in privinta aceasta.

Dlu dep. Maniu crede ca congresul aru avea o chiamare inalta, ca la o petitiune de Asia mare insemnatate, sa se enuncie prin unu conclusu, in care sa se dice ca congresul vede de lipsa, ca sa se reinfintieze Eparchia Oradiei-mare, considerandu aceasta se esmita un'a comisiune, ca sa faca un'a propunere in privinta aceasta, crede ca este de lipsa ca acum sa se dechiara congresul in principiu ca este de lipsa reinfintarea Episcopiei oradane.

Dlu dep. Filipescu dice ca Comisiunea nu aduce inainte impregiurarea aceasta, caci au socotit ca deca se va alege o comisiune ca sa adune materialu, atunci pota ca sa vina inainte aceasta impregiurare, ca sesi dea parerea si in privinta locului Episcopiei.

Dlu dep. Babesiu: Obiectul din cestiu este dupa parerea mea acesta. Sau petisunat pentru reinfintarea unui scaunu episcopal in Oradea mare, pentru acele parti, care se tienu de consistoriul din Oradea mare.

Comisiunea, dupa cumu amu pricipulu dice ca nu a voit in detaliu a se pronunci in cauza aceasta. Mai departe ea o aduce cauza aceasta in legatura cu regularea teritoriului Eparchiali preste totu.

Partea prima a Comisiunii o gasescu forte intemeiata, pentru ca ne lipescu datele de lipsa. Incau este vorba de modalitate, credu ca nu se pota primi o deslegare a comisiunei a parte, ci io tienu ca sa se deslege cu alte cestiuni de natura regularei. Credu ca Congresul au facut destulu deca se pronunciasa ca regularea este necesitata. Este vorba ca pregatirele cum sa se faca. Comisiunea propune alegerea unei Comisiuni din toate eparchiile. Ce va se faca o Comisiune din 6 membrii, cum sa se adune si unde sa se intalnesc membrii acestei comisiuni?

Aci nu vedu io espedientele corespondientului. Eu credu ca mai corespondentului aru fi, deca congresul va rog pe Escententia Sea, ca sa aiba bunata de date care se tienu de petitiunea aceasta precum si altele, avendu sfera oficioasa, sa le adune si sa le prezenteze venitorului Congres, pentru unu planu de regulare a teritoriului eparchiali.

Dlu dep. Radulescu privesce din partea petitiunea aceasta, privitor la reinfintarea Episcopiei in partile Oradiei mare, ca o rogare indreptata catra maritulu Congresu, ca corpul legislativ, unde suplicantii se roga spunendu, ca lipsele noastre suntu mari, si pentru existentia sea e lipsa de unu scaunu episcopal, asiadiat in Oradea mare. Crede, ca mai antanu sa se vedia, ca suntu midiocele de lipsa spre sustinerea, reinfintiendei, Eparchii. Asia mai multu aru recomandata partea materiala deca cea teritoriale.

De altumintrea este pentru alegerea unei comisiuni sub presedintia Escententii Sele Parintelui Metropolit.

Dlu dep. Hodosiu: Atare cestiu se cere sa fie bine precisata. Ce ceru suplicantii? Ei ceru reinfintarea unei eparchii sau Episcopatu in Oradea mare. Ce dice la aceasta rogarea comisiunea de petitiuni? Ea dice ca este greu de a deslega cestiu aceasta, ca nu avemu date statistice. Noi vedem de necesitata regularea Eparchiilor caci vedem unele Eparchii prea mari si altele prea mici unele bine infintate, unele reu infintate. Asia dura Comisiunea fatia cu acestea greutati nu s'au simtiti competente de a decide in meritu, ci propune sa se emita din partea congresului o comisiune, care se faca unu elaborat pentru impartirea si regularea intregei Metropoliei. Forte bine! Dara comisiunea aceasta sa se compuna cu o buna sema se va compune din toate partile Metropoliei. Si membrii acestei Comisiuni trebuie sa se adune la unu locu, unde sa

petreaca 4 pana in 6-luni. Credu ca aceasta este si parerea Dlu Babesiu. (O voce: noi Asia!)

Parerea Dlu Maniu, sa recunoscemu in principiu regularea intregei provincii metropolitanane dupa Eparchii. Facia cu principiul Dlu Maniu dupa cumu ne aflam noi aci nu putem altumintrea decide, decatu numai atat'a, ca se emitemu comisiune. Comisiunea aceasta este puterea executiva a bisericiei, suntu adeca consistoriile eparchiali, care pana la congresul venitoriu potu castigă totale datele de lipsa. Scim ca in statul politico sau alesu comisiuni, care n'au lucratu nimicu caci n'au votu a lucra. Eu primescu propunerea Dlu dep. Maniu: ba in principiu Congresul recunoscere regularea provincii Metropolitanane dupa Eparchii, si nasi dice dupa dreptul istoric, fara dupa lipsa a mai bunui administrarii provinciale. Nu suntu insa de aceea parere, ca sa se mai esmita vre-o comisiune, suntu de parere, ca consistoriile pana la Congresul venitoriu sa castige datele necesare.

Dlu dep. S. Popoviciu nu pota partini propunerea comisiunii pentru culegerea datelor acestora prin o comisiune. — Ci e de parerea Dlu Babesiu, ca comisiunea, care este propusa nu va fi in stare de a aduna materialu necesar. Si densulu crede ca datele se potu culege prin inaltul presidiu. Este de parere ca congresul sa pota numai in principiu a se esprimă, ca asta de lipsa reinfintarea Episcopiei in partile Oradei.

Dlu dep. Pop'a: dice ca deca au priceputu e bine pre dnii antevorbitoru credo ca au adus inainte necesitatea, apoi potintia si in fine modalitatea. Necesitatea este tuturor cunoscuta, in catu este de prisosu se o mai insire in publicitate.

In catu pentru potintia oradianilor crede ca Congresul sa bine voișca a da recurentilor aceea mangaere, ca la organisarea provinciei, metropolitan, deea nu se voru puté refinti a totale Episcopile cea din tâiua sa se infintieze acolo unde este necesitatea mai mare.

Dlu dep. Macelariu renuncia la cuventu, caci a voit u mai se observeaza, ca reinfintarea Eparchiilor nu este pusa la ordinea dilei.

Escl. Sea Dlu Presedinte: Ne mai fiindu nimenea inscrisul la cuventu, se mi dati voia sa me esprim si eu in privinta aceasta. Cele ce s'au adusu aci inainte si s'au datu in scrisu de catra fratii din partile Oradiei mare, au fostu si mai inainte convingerile si sentirile nostre. Aci dura amu datu noi sentimentielor acestor a obscesci o expresiune noua solonela.

Eu asia suntu convinsu, ca congresul va avea bunata de a concede descoperirele care le facu despre mine, ca tocmai asia amu sentit si eu inca dela ora reinfintarii metropoliei nostre, lipsa a arundarei provinciei metropolitan si lipsa reinfintarii unor episcopii. Se-mi credeli dloru, ca eu in singularitatea mea amu si ganditul forte multu si amu speculat, ca cum si in ce chipu sa venim la scopu. Sa me iertati, amu si eu nisice slabiciuni. Voiu da doveda faptica, ca multu amu ganditul despre lucrul acesta.

In anul trecutu, facul amu bine ori reu, veti judeca, mi-amu asiguratu vieti a mea cu o suta de mii florini v. a., pentru ca mai estina nu o dau (ilaritate) Din acestea sute de mil, amu taiat cate 25 mil pentru doile episcopii reinfintiante fara mai departe restrangere (sa traiasca!).

Eu credu ca nu amu preocupat nimic a nisi ca voiu preocupat, si pota ca nu a-si gresi, candu a-si partini propunerea dlu dep. Babesiu, ca sa mi se increda lucrul acesta mie. Eu mi-amu batutu capulu destolu, ca cum sa facu o mapa, care sa cuprinda totu teritoriul nostru, si apoi dupa aceea sa taiem din elu cum vomu gasi mai bine. Vine dura intrebarea, ca sciindu, ca provinciile metropolitan, consta dintr-unu milionu si 600 milii de poporen gandescu ca fatia cu poporulunea aceasta avemu lipsa celu putin de 5 episcopii (Asia este!) Apoi vine intrebarea, ca n'avemu „nervum rerum gerendarum“. Acet dupa parerea mea asi dice ca trebuie sa facem esistintia episcopatelor de o poftiva. Apoi, ori me ducu la Oradea-mare, ori in altu locu, totu atat'a este. In privinta institutelor, inca nu putem otari, caci la inceputu ne potu fi destulu doile institute teologice si pedagogice; cu vremea pota fi necesitate si de a lu treilea institut, dura acum sa fimu cu cratiare (Asia este), caci avemu multe lipse a intempinat. Deceva dura primii propunerea dlu dep. Babesiu, eu inca voiu primi increderea congresului, si me voiu sili a aduna toate datele pentru unu elaborat corespun-

datoriu si impregnările topografice si impregnările banale, cum s'aru putea mai bine de o poftiva a se face, caci una mana spala pre ceea-lalta si amendou spala obrazulu. Unde este unu venit u mai bunu, de acolo vomu da ajutoriu la cei mai seraci frati, caci frati suntem si frati sa remanem (sa traiasca).

In sfarsitu dloru, eu prea mare pretiu punu pre unu documentu istoricu, ca si unu omu privat care are o mosfa dela stratosii sei, si o gasesce in mani straine, elu se silesce, ca sa si-o revindece, si sa vina in dreptulu in care i se compete.

Si eu prorocecesc, ca ori-cate episcopate vomu face, vomu gasi pentru toate si momente istorice si canonice si biserici esci. —

Pentru fratii dela Orade-mare me incumetu a esprime convingerile mele in fatu congresului, ca si eu dorescu ca sa se mangae, si dechiaru, ca si din partile Ardelenilor, aru avea o parte sa se tienu de reinfintiand a Episcopia deca va afila congresul aceasta de Ipsa (sa traiasca!).

Ecel. Dlu Presied.: Acumu vine la ordinea dilei referat a comisiunii verificarie in privinta alegrei dela Ili'a.

Dupa protocolu despre tinuta alegere, se vede ca alegerea au decursu in ordinea cea mai buna si Dlu Petco au capetatu din 44 Voturi 41, nefindu neci un protestu in contra alesului, comisiunea propune pre Dlu Petco, spre verificare.

Ex. S. Dlu presied.: Sa primesce dura Dlu Petco din partea congresului de verificatu, (sa primesce.)

Ex. S. Dlu Presied.: Domnilor! In poterea sarcinei celei grele, ce este asupra-mi si pre temporu decurgerei congresului acestuia, me simtui indatorat a provocat pre membrui comisiunii de 27, se aiba bunata deca eu barbatia, sa aduca la desevirsire consultarile Domnioru sele, si de s'aru pota manu ale infaciostia aci spre pertractare finale (aprobaro.)

Dloru! Pote si pana cumu aru si fostu detoaria mea a aduce aceasta la eunoscintia comisiunii, de 27, dura precum amu disu astadi, me ferescu, deorece graba aru strică treab'a. Acumu insa suntemu in periculu pentru adunarea nostra, ca nu vomu mai putat si capac de a aduce canelosu, deorece mai multi dintre membrii congresuali au fostu la mine si eu dechiaratu ca pana Sambata celu mai multu pana Dumineca, mai departe nu potu remanet (aprobaro.) Sa bine voiti Dloru ave aduce aminte, ca si bugetulu este facutu numai pentru douadieci de dile, in care vreme amu cugetatu ca vomu fini problema nostra. Sumele speselor pre 20 dile, sciti ca suntu peste 13 mil de florini. Peste sum a aceasta poporul nu mai voiese a plati. Si io marturisescu, ca nu mai suntu aplecatu a core dela biserici sau dela singuratici bani, caci sciti bine, cate greutati sa iveseu candu este vorba despre atare colecte. La colecte pentru petreceri, ieu poporen parte, dura candu se facu pentru scopuri nationali atunci nu voru a contribui. Asia dura me rugu, ca pre manu sa se aduca objectul la ordinea dilei.

Dlu dep. Babesiu: Escententia! daca mi ati da voie, ca sa dau unu resunetu la parintesca admonitione, din partea mea ca fiu eu voiu a constata fapte. Nu este de la lucru, Excententia, in care sa nu se adune comisiunea inainte de amidi dela 9—1 ora si dupa amidi dela 5—8 ore.

Deseva Escententia, comisiunea pana acum n'au adusu neci unu rezultatu, cauza au fostu greutatea temelor, care are sale deslegare, caci materialul este vastu. Cu atare materialu alte natiuni se occupa cu ani, si nu cu dilele ca noi. Trebuie sa marturisescu ca pentru astfelui de afaceri noi namu fostu de ajutsu prestatii. Adeverat Escententia ca perdem multa tempu, inse trebue sa amintescu, ca asupra unei cestiuni se desbate cate 4 ore, se respinge de doua ori, si apoi facunduse de a 3 ora se primesce.

Adeverat este greu poporului de a portă sarcina cheltuelor. Poporul astepta insa dela noi lucru bunu. Deceva inavem tempu, atunci este unu espedient adeca sa luam materialu si sa alegem celu necesar, si acesta s'alu lucraru in tempulu celu scurtu. Io credu dura sa reducem materialul.

Acesta este resunetu datu la parintesca admonitione a Ex. Sele.

Fineza siedintii la 2-ore dupa amidi.

(Urmăra suplementul)

(Continuare din suplementu)

§. 136.*)

Decisiunile deosebitelor senate consistoriale se punu numai decât in lucrare; eara déca acele privesc la cause divortiali și disciplinari numai atunci, déca in terminu de 14 dile computându dela diu'a publicărei, respective admouărei nu s'au aratatu apelatiune contr'a loru; in care casu acelea suntu a se substerne consistoriului metropolitan spre decidere finala..

§. 137.

Siedint'a plenara a consistoriului episcopal consta din toti asesorii deosebitelor senate in cátu acel'a din absentia seu alta causa nu suntu impe-decati a participá le ea.

In siedint'a plenara se efectue alegerea oficiilor cari vinu de a se alege prin consistoriu; in ea se facu dispusetiunile necesarie pentru conduce-re a alegerilor de deputati pentru sinodulu protopresbiteral episcopal si congresulu nationalu bisericescu, si pertraptarea diferintielor escate din aceleasi, in cátu acestea cadu in sfer'a activităti amintitelor corporatiuni representative.

CAPUL V.
Despre Mitropolia

§. 138.

Mitropolia este complessul mai multor Eparchii, cari intrunite prin legatura canonica pentru sustinérea unitatii institutiunilor generali bisericesci, forméza Provinci'a bisericesca metropolitană cu Mitropolitul in frunte.

§. 139.

Afacerile Mitropoliei se indeplinesc:

1. Prin Sinodulu Metropolitanu (Congresulu nationalu bisericescu);
2. Prin consistoriulu metropolitanu;
3. Prin Sinodulu Episcopescu.

I.

Despre Congresul nationalu bisericescu.

§. 140.

Congresulu nationalu bisericescu (sinodulu metropolitanu) este reprezentanti'a intregei provincii metropolitanane.

Dispozitiunile necesarii despre constituirea si sfer'a activitatii lui se reserva unui statutu speciale.

Eveneminte politice.

Sabiui, 2 Octombrie.

Conflictul cu Tirolul se maresce totu mai tare. Dupa scirile cele mai nove din Innsbruck, acolo sau inchisul dej'a diet'a. In Vien'a si in Prag'a suntu oprite adunările. In capitala din Tirolu este oprita adunarea generala catolica, pentru ca aru involve in cerculu activitatii sele obiecte de natura politica.

In Vien'a sau fostu inițiatu adunarea poporala sociala democratica. Urditoriu adunării acesteia, Dr. Tanschinsky au predat judecatoriei program'a partidei sociale democratice si la intrebarea, ca este de a se intielege sub partid'a sociala democratica in Austri'a, respuse, ca partid'a acest'a staruesce, de a-si ajunge dorintele si nisuntie sele numai pre cale legala si ea se va nesu de a castigá cultur'a generala a poporului numai prin puterea opiniunei publice si prin formare de runiuni. Judecatori'a politiana privindu respunsul acest'a de neindestulitoriu, au opritu de finitivitatea adorărei amintite.

In Prag'a inca s'au oprite adunările in urm'a agitatiunilor si demonstratiunilor, ce s'au petrecut acolo in unu timpu mai indelungat. Spiritualu acest'a iusa nu s'au domolit. Diuarele ne impartisesc din Prag'a urmatorele:

In 11 Octobre pe la 4 ore dupa amidi erau adunati prelivadea (pratu) imperatului la 500 de invataitori si alti tineri. Acesti vréu sa incépa scandalu cu o patrula de husari strigându slava conduceatorilor de partid a cehica. Numerulu loru se inmultiesce Dupa 5 ore intorcândose in cetate si pre strade, unu escadronu de husari vrea sa imprăscia adunarea; husarii sora improscati cu petri. Duoru esadrone de husari si unui regimentu de infanteria

*) Acestea se tipari a dou'a óra, indreptat de comis-sione.

le succesa imprăscia adunarea. Vulnerati sora putini individi si din o parte si din alta.

In Spania este restaurata liniscea si adunarea democratica lucra pentru restituirea sfacerilor interne. Ea s'au declarat ca voru sprigini pre regim, pâna candu ecésta va remâne credinciosu principiilor revolutiunii.

Cu cátu suntu scirile din Spania mai recente cu atât'a spunu mai multu, ca cei ce conduce astazi sârtea regatului voru sa introduca forma guvernului republicanu. O proclamatiune a unui'a dintre acesti mari, Iosé Mari'a Orense, dice intr'o proclamatiune către Catalani: Josu cu regii, pentruca ei mai multu seu mai putinu conspiréza contra libertătiei. Nu trebuie sa-si faca de lucru nici cu francisculu Montpensier, nici cu portugesulu Don Fernando, nici cu vreunu printisoru germanu. Pre Victoru Emanuel'lu face nemultamitoru, pentruca elu, carele are de a multiati revolutiunii corona a resplatit mai tardi cu Aspromonte. Spania dice mai departe nu se poate impacă cu altu ceva decât cu o republica federala. Unu rege aru si primiu acumu reu de toate partidele; de alta parte nici unu principe carele tiene ceva de sine, nu va primi o corona care nu s'ia castigat'o si contra carei s'ar redică totu poporulu.

O adunare democratica s'a tenu in Madrid - in 11 octobre. Decurgerea adunării a fostu liniv scifa. Adunarea s'a invitou prelunga dachiaratiunea ca democratii sa spriginesca pâna atunci pre regimul pâna cându va remâne credinciosu principiilor revolutiunarie. Asupra propunerii lui Orense in intielesu celor de mai susu nu s'a votat.

Din Parisu vinu sciria imp. are intențiuni de a propune o desarmare generala in Europa in unu si acelasi tempu; iéra cátu privesce cele interne se vorbesce ca imperatulu e decisu a da libertati francesilor.

In afaceri privitorie cu intielesu mai largu la cestiunea orientului si mai strinsu la Romania cu legemu dtn diuarie urmatorele sciri.

„Univers“ se dice ca a capatatu epistole din Constantinopole cari afirma ca czarulu Russiei si Domnitoriu Romaniei aru si facutu alianta secreta. In urm'a acestei aliantie Russ'a e obligata a se nisui din toate puterile pentru insiintarea unui regat romanescu, carele sa cuprinda afara de teritoriul de satia alu principatelor unite romane inca si Transilvania, Bucovina si o parte din Besarabia. De alta parte guvernul principatelor se oblega in casu de lipsa a lasa la dispusetiunea Rusie terenul de operatiune in Romania (?). Mai departe se oblega ca in venitoriu sa ingrijasca de autonomia poporelor slave cu care se voru intruni sub protectoratul prusescu. Continua corespondentele citatei foi ca basea acestui planu s'a facutu cându doi tramiși ai gubernului au cerutu o prinsesa Leuchtenberg pentru principale Carolu, pentruca o prinsesa rusescu nu poate fi sotia unui domitoriu ce sa alla sub suzeranitatea portiei.

Noi inregistrânu scirea acest'a ca una dintre cele multe care curseaza astazi prin diuaria stica cea mare despre orientu si despre Romania, fara de a tine seama de ea. Cu aceasta ocazie mai adaugem ca iéra diuarie francesa sa adopera adenegá oficiositatea tramisului Cretulescu, care s'ua la Parisu.

O cestiune insemnata faptică vedem de alta parte, relevata de diuariile din patria (neromâne) si asést'a e cea a drumului de seru, pentru ca temerea e forte mare ca Romania va avea in securu drumuri de seru, cari eschidu Transilvania dela comecinzu oriental. Acestea e mai grava decât toate celelalte.

Invitare de prenumeratiune

la

„Telegrafulu Romanu“.

pre patrariu din urma (Octombrie-Decembrie) alu anului 1868. — Pretiulu abonamentului pe $\frac{1}{4}$ anu vedi in fruntea foiei.

DD. abonanti suntu rugati a nu 'ntardia la tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rogâmu a se scrie curat, si epistolele de prenumeratiuni a se tramite francate — adresându-le deadreptulu la

Editura „Telegrafului Romanu“
in Sabiu.

36—3

Concursu.

Pentru ocuparea statiunilor deschise de doi invataitori la scol'a Comunală gr. or. din Pianu de susu protopresbiteratulu Sabesului se scrie concursu.

Emolumintele suntu:

1. pentru Invataitorulu clasei incepătoare 100 fl. v. a. din casa alodiala. 20 cr. de fiecare scolariu, 2° lemne si cuartiru liberu.
2. pentru cele de clas'a a II 220. l. v. a. din alodium 50. cr. de totu scolariu 20 lemne si locuinta corespondintă.

Doritorii de a castigá vre unul din acestea posturi au de a-si asterne la tota intemplare la 12/25 Octombrie 1868 subsemnatuloi Inspectoratul scol. distr. cererile sele timbrate impreuna cu documentele urmatore si anume:

- a). Atestatu ca au absolvatu gimnasiulu de josu si cursulu pedagogicu seu clericalu.
- b). Atestatu despre purtarea de pâna aci si ca scie cantarile bisericesci si lipiculu, si
- c). Atestatu — pentru Invataitorulu de a II. clasa despre cunoștin'a limbii germane, cei mai multi calificati se voru preferi.

Sabiu in 24 Septembrie 1868

Inspectoratul scolare district. gr-or.
Ioann Tipieiu,
Protopopu

35—2

Edictu.

Prin care Oprea Ithianu din Selisce si Dimitrie Frecea din Telisca, carii de tempu mai indelungat au parasitul pre sociele loru legiuile Anna Ioanesiu Puschila si Elen'a Dimitrie Her'a din Selisce si se afla prebegindu in strainatate fara a se sei loculu astării loru, se provoca ca in terminu de unu anu dela datulu de facia cu atât'a mai vertosu sa se afle inaintea forului matrimoniale subscrisu, ca cătu anu a spirarea terorului acestuia procesele divortiile incâminate la forului matrimoniale subscrisu se voru peractat si otari si in absen'a prebegitilor barbati susnumiti.

Sabiui 25 Septembrie 1868.

Forului matrimonialu gr-res alu tractului protopopescu alu Sabiului I.
I. Hannia
Protopopu.

22—3

Concursu.

Pentru Ocuparea statiunii vacante de Invataitoriu la scol'a populara gr. or. din comun'a Saca-tura, Protopresbiteratulu Zlatnei de susu, cu salariu de 100. fl. v. a. lemne de incaldit si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá numitul postu, sasi trimita timbrate si francate atestatele loru, ca suntu de religiunea gr. or. ca au absolvatu Cursulu Teologicu sau Pedagogicu, pâna in 14. dile Octobre a. c. la subscrisu.

Campeni 31. Septembrie. 1868.

Ioanu Patitiu
Protopop si Inspectoru
Districtualu in Campeni.

33—1

Concursu.

Pentru ocuparea statiunii vacante de invataitoriu la scol'a populara gr. or. din comun'a Ponorel u Protopopiatulu Zlatnei de susu, cu salariu de 160. fl. v. a. lemne de incaldit si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá numitul postu sa-si trimita timbrate si francate atestatele loru, ca suntu de religiunea gr. resaritena, ca au absolvatu gimnasiulu de 4 clase, cursulu teologicu, seu pedagogicu, ca sciu cantarile bisericesci, pâna in 20 a lunei 2. Octombrie a. c. la subscrisu.

Campeni, 29 Septembrie 1868.

Ioanu Patitiu,
Protopopu.

Burs'a de Vienn'a.

Din 5/17 Octombrie 1868.

Metalele 5%	57 30	Act. de creditu 210
Imprumut. nat. 5%	62 05	Argintulu 113 25
Actiile de banca	758	Galbinulu 5 52%

Indreptare: In concursulu pentru comun'a Sacatur'a s'au virutu o erore, ca nu 100 fl. e le'a, ci 120 fl. v. a.

Statutulu organicu.

ală bisericicei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

(Continuare.)

§. 81.

Fiinduca fundatorii monastirilor dău în serisul intenționălor sănătății fundația aceleia sante locașuri în punere și unele indatoriri ce trebuie pazite nastramutat; pentru aceea Prepositul este datoriu a dispune, că cartea fundaționale a monastirei celu putin o dată în anu să se cetește în sinodul monastirescu parte pentru aducerea aminte de fundator, parte pentru împlinirea acurata a indatoririlor cuprinse în fundația fundatorului de monastire.

§. 82.

Pentru cauzele de logodna și matrimoniali a credinciosilor, cari neavându biserică loră propria se tine de biserică monastirei, consistoriul episcopal delăgează pre celu mai la indemana scaunului protopresviterialu.

§. 83.

Credinciosii atinsii în §-lu precedente n'au nici o incurgere în trebile monastirei.

§. 84.

Monastirile femeiesci cadu într'o categoria cu cele barbatesci; prin urmare monastirile femeiesci, monachinele, și igumenisele au un'a și aceea-si chiamare că și monastirile barbatesci, monachii și Prepositii.

CAPULU IV.

D e s p r e E p a r c h i a .

§. 85.

Eparchia este couplelul mai multor parohii, protopresviterate, și monastiri în fruntea caroră sta Episcopul, carele în inteleșul canonicelor necurmatu este datoriu a lucră medilicatu și nemidilicitu pentru religiositatea și luminarea preotiei și poporului. —

§. 86.

Afacerile eparchiale se indeplinesc 1. Prin sinodulu eparchialu. 2. Prin consistoriulu eparchialu.

I.

S i n o d u l u e p a r c h i a l u .

§. 87.

Sinodulu eparchialu este reprezentantia eparchiei, și se compune din deputații clerului și a poporului parochialu și afara de Eppulu respective Archiepiscopulu diocesanu constă din 60 membri, dintre cari 20 suntu preoți, ear' 40 mireni, eara în dieces'a Caransebesiului în numerul celoru 40 mireni confiniul miltariu alege 10 deputati.

§. 88.

Membrii sinodului episcopal se alegu pre 3 ani, și se potu și realege.

§. 89.

Sinodulu episcopal se tiene regulatu odata în anu în Duminec'a Tomei, ear' în casuri urginti se pote conchiamă și estraordinariu.

§. 90.

Convocarea sinodului se face prin Eppulu respective Archieppulu eparchialu, eara în casu de vacanța prin Consistoriulu respectivu.

(Alterându-se prin motiunea Dr. A. Mocioni cele privitorie la alegere mai departe remanu netiparite.)

§. 92.

Presedintele sinodului este Episcopulu resp. Archieppulu, iera în casu de impedecare său vacanța locuitioriului lui.

§. 93.

In diu'a deschiderei sinodului eparchialu se tiene sănătăția liturgia cu chiemarea sănătului Duchu.

§. 94.

Dupa acăsta membrii sinodului coadunandu-se la locul destinat — presedintele înainte de tote chiama la oficiul notarialu — provisoriu — unu numeru potrivit dintr cei mai tineri membri, și deschide siedintia prin o cuventare solena.

Dupa aceea se purcede la verificarea membrilor, cari fiindu preste jumetate verificati i-si alegu numerul recerut de notari ordinari și cu acăsta sinodul este constituit.

§. 95.

Sinodulu astă constituut înainte de toate i-si staveresce regulamentulu peștru afacerile interne.

§. 97.

Alegerea o va conduce său Metropolitulu, său mandatariul lui autorisatu spre acestu scopu.

§. 98.

In preser'a dilei de alegere se tiene priveghiere după tipicul Rosaleloru, eara în insa-si de deschidere a Sinodului sănătăția liturgia totu după acel'a-si tipicu.

§. 99.

Dupa finitulu servitiului dñeescu Presidintele deschide sinodulu cu o cuventare corespondiatore impregiurărilor actului alegerei de episcop.

După aceea constituindu-se sinodulu în modulu prescrisn in § . . . . se procede la actulu de alegere.

§. 100.

Alegerea se face în secretu prin siedule. Fiecare alegatoriu scrie pre o siedula numele acelui a pre carele-lu cunoște vrednicu de eppu, și după cumu se va strigă de presedintele, se duce, și pune siedul'a in urn'a destinată; după ce au votisatu toti membrii sinodului presedintele și notarii sinodului carii impreuna cu doi barbati de incredere alesi de sinodu din sinulu seu face organulu de finantie, numera siedulele luându un'a câte un'a din urn'a in carea s'au pusu, și bagândule in alta urna, ce va sta gat'a, și afânduse numerul sieduleloru coresponditoru cu numerulu alegatoriloru, presedintele la vederea notariloru și a barbatiloru de incredere redica pre rendu siedulele din urna, cetește in audioul tuturor numele scrise in ele, notarii totu deun'a insemnă voturile, și in urma incheindu scrutinulu se publică sinodului resultatul alegerei și se petrece la protocolu.

De alesu se privesce acel'a, care a intrunitu majoritatea absoluta a voturilor.

Protocolul alegerei subscrissu de presedinte, notari și barbati de incredere se transpune sinodului eppescu pentru pertraptarea canonica și substerne la Majestatea Sa ces. reg. Apostolica spre pregratiōs'a intarire a alesului.

§. 101.

Siedintiele sinodului de alegere suntu publice. Sinodulu inse din cause momentose pote tiene și siedintie secrete. La siedintie confidentiala publicul pote lua parte.

§. 102.

Metropolitulu deca a condus in persona sinodulu de alegere pote conchiamă la locul alegerei pre Episcopi, că numai decătu sa tienă sinodul eppescu pentru pertraptarea sinodala a actului de alegere a nouui Eppu, și a asterne Majestății Sele atătu actulu alegerei, cătu și pre aliu sinodului episcopal spre urmand'a pre inalta intarire a nou alesului Episcopu.

Ier deca Mitropolitulu n'a luat partea la sinodulu de alegere, atunci primindu actulu alegerei se convōce la sine pre Eppi fără amanare, și actulu alegerei se-lu prede sinodului eppescu spre pertraptare canonica.

§. 103.

Dupa urmarea preinaltei intariri a nouui Eppu, se santiesce acăstă prin Mitropolitulu după rendui la biserică și se provede cu Gramat'a Metropolitana, și se denumește unu mandataru mitropolitanu, carele introduce pre noulu eppu in eparchia, și proctesce in biserică Cathedrala eppescu gramat'a metropolitana la incepul sănătăția liturgii, carea o va tienă noulu eppu cu o asistintia cuviintioasă din clerulu seu.

§. 104.

Episcopulu primindu fundulu instructu alu Episcopiei de la epitropii eparchiali pre langa unu inventariu, este datoriu a-si pune unu economu din clerulu mirénu său monachalu, carele va avea insarcinare a priveghie asupr'a fundului instructu și a due ratiociniiu despre perceptiunile și erogatiunile Episcopului. Economul va si responditoriu Eppului pentru toate, ieru Eppulu senatului epitropescu consist. eparchiale pentru toate câte au primitu spre folosire.

Pentru aceea este de lipsa ca economului sa se prede a vereea nemiscatore economică pre langa inventariu, precum aceea să predatu și eppului.

Deca eppulu n'ară voi sa tienă economu, atunci Metropolitulu are dreptu a si săli pre Eppu la aceea.

Economul este datoriu a pastră nevatematu avere episcopiei și pre tempulu veduviei scaunului episcopal.

§. 105.

Eppulu primitu odorele bisericicei ale Episcopiei dela epitropii eparchiali, va insarcină pre protodia-nulu său Capelanulu său că sa pōte grige de a-este odore, că adeca nimicu se nu se instruineze din ele și se tienă in curatenia; și fiindca pēntru acestea odore insusi eppulu este responditoriu și cele perdute a le substitui; pentru aceea inventariu despre acestea odore are a se tienă nevatematu, și lucrurile, care prin dese intrebuintări său prin vechimea loru s'au stricatu și nu se mai potu intrebuită, a le insemnă in acel'a-si inventariu.

§. 106.

Eppulu resp. archieppulu are dreptu se faca testamentu numai despre diuometate din avere sa ea' murindu fără testamentu lăta avere cade eparchiei. Prin urmare facendu testamentu, după detragerea datorilor și speselor de ingropaciune, legatele lui se voru plăti numai pana la jumetatea averei sele.

§. 107.

Intréga bibliotecă eppului reposatul remâne proprietate eparchiale, și se intr'unescu cu bibliotecă eparchiale.

C.

D e s p r e C o n s i o r i u l u E p a r c h i a l e .

§. 108.

Consistoriulu este organulu administrativ și judecătorescu permanentu in trebile bisericesci, scolari și economice in dieces'a intréga.

§. 109.

Presedintele naturalu alu Consistoriului este Episcopulu respective Archiepiscopulu.

§. 110.

Membrii Consistoriutui suntu parte ordinari, parte onorari; toti se numesc asesori consistoriali, și au votu decisivu.

Asesori consistoriali nu potu fi radili intre si-ne pana la alu siésele gradu de sânge și alu patrulea de cuscria.

§. 111.

Consistoriulu se imparte, și anume :

1. In senatul strinsu bisericescu,
2. in senatul scolaru
3. in senatul epitropescu.

§. 112.

Fiecare senatu indeplinesc afacerile tinențore de competenția sea independinte, inse sub titlu de "Consistoriu eparchialu" respective archidiocesanu.

§. 113.

Senatul strinsu bisericescu se compune din membri ordinari salarisiati, și din onorari toti din cloru și din unu defensor matrimonialu, care pote fi și mirénu.

Senatul scolaru, precum și senatul epitropescu asemenea se compune diu membri ordinari salarisiati și onorari in o tertialitate din cloru și două tertialitati din partea mirenșca.

Defigerea numerului membrilor fie-cărui senat se rezerva respectivelor sinode eparchiale.

Unu secretariu salarizatul care pote fi preotu său mirénu indeplinesc afacerile notariale, in sine unu archivariu și unu numeru potrivit de scriitori indeplinesc agendele de manipulatiune in toate trei senate.

Consistoriulu eparchialu are și unu fiscalu consistorialu, care totu deodata pote fi și defensoru matrimonialu.

§. 114.

Atătu asesoriu ordinari, cătu și cei onorari se alegu prin sinodulu eparchialu.

Pentru iposturile asesorale a senatului strinsu bisericescu, sinodulu eparchiale prin votare suntu cu majoritatea absoluta de voturi alege pre numerulu recerutu și-lu substerne eppului resp. Archiepiscopului spre intărire.

Implerea posturilor de asesori consistoriali la celealte două senate se efectuește totu in acelu modu, insa cu aceea deosebire, ca barbatii cari au intr-unu majoritatea absoluta a voturilor, se primescu și proclama numai decătu de alesi finalmente.

Alegerea asesorilor este pre viatia.

§. 115.

Asesorii consistoriali trebuie se fie barbati pre deplin calificati si bine meritati pre terenului bisericescu si scolaru; ear dela acei membrii a senatului epitropescu, cari manipuleaza averea se cere si o cautiune corespundetore.

§. 116.

Episcopulu respective Archiepiscopulu diecesanu ca presedinte ordinariu alu intregului consistoriu, pote denumir dintr asesori din tagma preotișca nu locuitoriu (vicariu) alu seu, care in casu de impecare seu de absintia se-lu suplenesca in ducerea presidiului, eara in casu de mōre se conduce afacerile bisericesci in eparchia preste totu pana la alegerea noului episcopu.

Murindu eppulu fara a fi denumit locuitoriu, afacerile acelui-si le va exercita feliu mai betrānu asesore ordinariu consistorialu din partea preotișca.

In casu de necesitate pote eppulu concede ducerea presidiului in senatul scolaru si epitropescu si unui asesoru din aceste senate, sia acel'a preotu, sia mirēnu.

§. 117.

Defensorele matrimonialu precum si personalulu de manipulatiune se denumesce prin presidiulu ordinariu, iera fiscalulu si secretariulu consistorialu se alege prin consistoriu in sessiune plenara cu majoritate absoluta de voturi a membrilor presenti din tote trei senate.

§. 118.

Asesori, defensore si secretariulu consistorialu depunu juramentu de functiunare conscientiosa, suntu stabili, si numai in casuri de escese gravi constatare pre calea procesului disciplinariu se potu suspende seu amovā.

Fiscalulu si personalulu de manipulatiune se potu schimbā.

D.

Despre agendele deosebite loru senate consistoriali.

Senatul strinsu bisericescu.

§. 119.

Agendele acestui senatu suntu:

1. A dejudecă trebile tienetore de sacraminte si de tipicu.
2. A priveghia asupr'a partare bisericesci morale a preotimeni, calugarilor si poporului.
3. A nisui ca bisericile sa se santișca, si sa se indiestreze cu iconele, vasele, candile, si cărtile trebuințiose.
4. A priveghia ca protocolele botezatilor, cununatilor, si mortilor sa se duca amesuratru ordinatiunilor sustatatoru.
5. A nisui ca sinodele parochiali, protopresiuteri si monastiresci sa-si implinesca datorentele dupa cele ordinate in acestu statutu organicu.
6. A dispune ca protopresiuterii in totu anulu sa substerna consistoriului conscrierea preotimei si poporului tractualu.
7. A priveghia ca bisericile cele nou edificande sa se cladesc conformu canonelor.
8. A ordinat comisiune permanenta pentru esaminarea celor ce au a se inainta in trēta preotișca.
9. A judecă despre escesele preotimei si poporului ce privesc datorintele loru bisericesci.
10. A decide in instantia a doua causele apelate dela scaunele protopresiuterale, si cele substernute pin oficiu.
11. Dupa mōrtea Eppului se ocupe conducerea eparchiei, se insciintieze pre Metropolitulu si guvernulu tierei despre mōrtea Episcopului, se nesuișsea ca si pāna la venirea noului Episcop se mōrga in eparchia tote dupa cuviintia, a staru si in decursu celu multu de trei luni dela reposarea Episcopului sa se convōce sinodul eparchialu, pentru alegerea Eppului.

II.

Senatul scolaru.

§. 120.

Agendele acestui senatu suntu:

1. a lucra pentru buna starea si prosperarea scolelor mari si mici confessionali;
2. a ingrigi despre procurarea celor mai corespondetore carti scolare si acele ale asternere Sinodului eparchialu spre aprobar;
3. a priveghia asupra perfectionarii si purtarii morale a profesorilor si invatiatorilor;
4. a propune sinodului eparchialu spre remunerare pre acei barbati literati, cari prin edarea vre-

unui opu in ori care sfera scolaru s'au meritatu;

5. a dispune cele de lipsa, ca tinerimea confesionala, carea frequentea scolile de alte confesiuni, se invete doctrina religiunei nostre, se cercetdie Biserica nostra si sa se cuminece in posturile prescrise, priu urmare
6. a pune Catecheti pentru toti tinerii nostri confesionali, aflese ei in ori ce scola de alta confessiune, si piédecele, ce s'arū iviin privintia aceasta ale delaturā;
7. a prefige terminulu pentru esaminarea acelor individi, carii aspira la ocuparea vreunui postu profesoralu seu invatiatorescu;
8. a denumi o comisiune esaminatore de trei membri a starui;
9. ca numai acei individi sa se puna de profesori in gimnasiale confesionale, carii suntu bine pregatiti, si au depus esamenu inaintea comisiei ad hoe cu succesu bunu din studiile filologice, matematico-naturale si istorice, din cunoscinta limbilor clasice si patriotice, precum si din literatur'a limbii romane;
10. ca de profesori in Institutulu clericalu sa se asiedie astfelii de individi, cari au depus esamenu din sciintiele teologice, pedagogice din dreptulu canonico, din tipicu si cantările bisericesci; earu de profesori la institutulu pedagogic astu-felii de individi carii au depus esamenu din sciintiele pedagogice, tipicu si cantările bisericesci;

11. ca de invatiatori la scoalele capitale si populare sa se inainteze astfelii de clerici si pedagogi, carii cursul teologicu seu pedagogicul au absoluitu, si din studiile pedagogice au depus esamenu cu calculu bonu;

12. a clasifica pre cei esaminati strinsu, si a le da calculu meritatu „distinsu,—bine—suficiente neindestulitoru”;
13. celui esaminatu, carele capata calculu cu „neindestulitoru” ai da voia spre repetirea esamenu, carele nu se mai pote repeti, deca si a doua ora au reportata calculu de neindestulitoru.

§. 121.

Senatul scolaru va staru cu tote putintișele midilōce, ca punctele 8—12 din §-lu precedente strānsu sa se padască atātu de cātra comunele bisericesti, cātu si decātra individi, carii aspira la postulu profesoralu si invatiatorescu si a deslusit comunelor bisericesci la casuri ocurante, ca ele spre binele loru se asculte de ordinatiunile autoritatiei supreme scolare, carea au adusu asemenea mesuri spre inaintarea culturei populare.

§. 122.

Senatul scolaru va pune si va intarfi in posturi pre profesori si invatiatori. La care prilegiu va fi cu cea mai mare bagare de seama ca alegerea de profesoru seu de invatiotoriu sa se fi facutu cu observarea prescriseloru acestui statutu organicu.

§. 123.

Individii esaminandi pentru profesur'a teologica, gimnasiala si pedagogica au a depune o taxă de 20 fl. ier cei pentru invatiatori ai scolelor reale capitale si populare de 10 fl.

§. 124.

Senatul scolaru va forma o casa din tacsele esamenelor, care este proprietatea fondului scolaru eparchialu.

Senatul scolaru e indatoratu, de a trimite din timpu in timpu nnulu seu doi comisari din sinulu seu spre cercetarea scolelor.

§. 125.

Senatul scolaru va staru la sinodele parochiale si protopopesci, ca comunele bisericesci se zideasca scoli si locuinte pentru personalul profesoralu respective invatiatorescu, unde lipsescu acele, si ca se faca lezi potrivite chiemârui lui celeigrele.

§. 126.

Senatul scolaru si implinesce chiemarea dupa instructiunile si mesurile sinodului eparchialu: pentru aceea va fi datoriu a raportá pre largu sinodului eparchialu despre starea scolelor si a invatiamentului si a face propunerii pentru melioratiunea trebui scolari pre bas'a esperintiei castig te pre acestu campu.

§. 127.

Senatul scolaru si implinesce chiemarea dupa instructiunile si mesurile sinodului eparchialu: pentru aceea va fi datoriu a raportá pre largu sinodului eparchialu despre starea scolelor si a invatiamentului si a face propunerii pentru melioratiunea trebui scolari pre bas'a esperintiei castig te pre acestu campu.

§. 128.

Senatul scolaru va ordiná in totu anulu pre tempulu ferierelor conserintie invatiatoresci, si spre conducerea loru va denumi comisari din corpulu profesorilor si alu invatiatorilor, carii apoi dupa

instructiunea Senatului scolaru voru raportá despre resultatul loru,

§. 129.

In fine Senatul scolaru pertracta si decide causele disciplinari a professorilor si invatiatorilor.

III.

Senatul epitropescu.

§. 130.

Agendele acestui senatu suntu:

1. A conduce si manipula averea miscatore a episcopiei si a purtā grige pentru adore si pretiose, biblioteca si fundul instructu, precum si pentru fundatiunile respective a le episcopiei
2. A cumpune unu inventariu despre tota averea susu amintita.
3. A compune bugetulu anualu si alu presentā sinodului eparchialu spre revisiune.
4. A duce ratiocinu anualu esactu despre percepțiuni si erogatiuni, si a-lu subscrive sinodului eparchialu spre sesiune.
5. A alege din sinulu seu pre casariu si controlorul.

Banii si alte hartii de pretiu precum si documentele realitatilor si fondurilor se pastră in casa de feru, provedita cu trei chei, dintre cari un'a se va pestrā la Episcopu respective Archieppu, a dou'a la casieriu si a trei'a la controlorul.

§. 131.

Pentru daunele escate in averea episcopiei din negrige seu culpositate, presedintele si membrii asesori ai senatului episopescu subu respunditorii in solidum.

§. 132.

Senatul epitropescu va priveghia pentru susținerea si intregitatea averei, va nesui pentru inmultirea ei facendu propanere in privintia sinodului eparchialu, va nisui pentru incasarea regulata a intereselor, arendilor, si altora venituri, pentru neintăriat'a elocare fruptisera a banilor disponibili in cass'a de pastrare seu in harthii de statu.

Elocarea de bani la privati este concesa numai pre lāngă cantiune in realitati de pretiu intreiu instabulatu in locul primu.

§. 133.

La reposarea episcopului respective Archiepiscopului fie-care senat consistorialu desemna cāte doi membri din sinulu seu spre a padī or'a episcopului, si dupa urmarea acestui a spre a sigilā numai decat do lapele si odāile, spre a dispune cele de lipsa pentru ingropaciune cuvinițiose.

In dia'a urmatore delegatii senatului epitropescu in presintiu celor lali patru membri consistoriali mai susu amintiti inainteza averea si hartiile reposatului, separandu cele ce suntu proprietatea eparchiei de cele ce suntu proprietatea lui.

Din ceste din urma se voru plati datorile si legatele legali, si se voru rentregi tote acele pretiose si fundu instructu cari pre tempulu vietiei reposatului au perit seu s'au stricatu.

§. 134.

Dupa alegerea nouui eppu, senatul epitropescu predă acelui la intrarea lui in scaunulu episcopescu pre lāngă inventariu oodorele si pretiosele bisericesci, bibliotec'a, si cel'a l'altu fundu instructu de economia spre intrebuintare.

§. 135.

Fia-care senat consistoriale in tote obiectele primitore la chiemarea sea, i-si aduce decisiunile sub presidiulu susu normatu, si in presint'a celu putinu a patru asesori ai sei prin majoritatea voturilor.

Când voturile suntu egale presedintele decide.

Causele dogmatice si pure spirituale se decid prin Eppulu respective Archiepiscopulu diecesanu.

§. 136.

Decisiunile senatului epitropescu se punu numai decat do la intrarea lui in scaunulu episcopescu pre tempulu ferierelor conserintie invatiatoresci, computate dela dia'a publicarei respective admanuarei nu s'au arestatu apelatiune contr'a loru.

Causele acestea in terminu apelate se substerne scaunului metropolitanu spre definitiva decidere.

(Va urmā)